

ดอกไม้ใบวรรณคดีไทย ๑๒

โดย ชักกลอน ๕๗ 27



๑๐ สะเคียบ

“เจ้าพลายงามตามทางไปกลางทุ่ง เขมันมุงเขาเขินเดินสะอื้น
ออกหลังบ้านตาลตะคุ่มเป็นพุ่มพื่น ร่มรื่นเรียงเคียงตะเคียน
ต้นแดงกร่างกระทุ่มช่อมออก ทั้งช่อดอกดูไสวเหมือนไม้เขียน”

วรรณคดี : กาพย์ห่อโคลง “นิราศธารทองแดง”

พระนิพนธ์ : เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร ไชยเชษฐาสุริยวงศ์(เจ้าฟ้ากุ้ง)



ตะเคียนทอง *Hopea odorata*

ไม้วงศ์ *Dipterocarpaceae*

ชื่อสามัญ Iron wood, Takian tree

บางพื้นที่ เรียกว่า Thingan, บ้าง Sace

บางแห่งเรียกว่า Malaba Iron Wood กระเทียมพุด ไซโก หรือโกกี้

ต้นสูงใหญ่ ไม้เนื้อแข็ง หรืออาจมี ต้นกระเทียม ตะเคียนใหญ่ ไพระตะเคียน

แค้น, ตะเคียน, ตะเคียนทอง ไม้เนื้อแข็ง ไม้ร่มเงา สูงใหญ่ ไม้เนื้อแข็ง

ใช้ทำเสาเข็ม ไม้เนื้อแข็ง นิยมปลูกเป็นแนวป้องกันไฟไหม้ ไม้เนื้อแข็ง

ใช้ทำเสาเข็ม ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง

ใช้ทำเสาเข็ม ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง

ใช้ทำเสาเข็ม ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง

ใช้ทำเสาเข็ม ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง

ทำน้ำฟัด Pyrogallo, Catechol ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้อแข็ง

สาร Tannin พอกหนั่งสัตว์ ถนอมใช้ Carbon dioxide ดูดซับไว้ ในตะเคียน



สิทธิบัตรบัตร ธรรมสิทธิบัตร

จำได้ว่า ตอนเล็ก เติบโตขึ้น
เคยดูหนัง แล่พลับ ฟีกีไฟต์
ออกมาจาก ต้นตะเคียน ชิงช้าได้
แกว่งตาไป เติบโตงอตัว กระจ่างม

แล่กรี่จำ ผั่งใจ ใต้ตะเคียน
อะมีฟี มาฉนวนเวียน เติบโตงอชม
ไม่กล้าเจียด ไปใกล้ ไม่กล้าชม
ฉนวนอารมณ์ กล้วยี่นี้ขึ้นใจ

จนโตมา ถึงรู้ ตะเคียนดี ทั้งก่อสร้าง บ้านเรือนนี้ ทำเรือได้
ทำกังหัน หูกทอผ้า หมอนรถไฟ ขดลวดก๊าศคาร์บอนไดออกไซด์ ได้อย่างดี

เพราะเป็นไม้ ไม่ผุผดใบ จึงให้ร่ม ทั้งแก้ม มุกเล็ด อักเสบฟี
ทำยาหม่อง แก้วพอกผ้า เล็ดดอมมี แก้วชัย ไต่ไม้ดี แก้วปอดพัน

ดอกกีเล็ดย สีเหลือง คล้ายกงจักร กลับดอกหยัก น่ารักจริง ยิ่งฉนวนพัน
ต้นตะเคียน ไม่ต้องมัด กล้วยี่พลับ รู้หัวกัน ตะเคียนนี้ ดีนักเคย



ศกุนตลา ณ หนองคาย



ตะเคียนทอง ราวต้อง ร้องไว้ด้วย
รุ่นป้ายาย ร้องตายแน่ แยกแล้วนั้น
เอาตะเคียน เปลี่ยนไปนี้ มีน้ำมัน
น้ำอัศจรรย์ มันไม่ดี ผีสิง ไชรี

กัมฉกรราบ ขาบชิง ตรึงใจหนอ
ลูกข้างขอ ก่อเล่ห์ด้วย หัวจรดใหญ่
มากเกสรนภสน ที่โคนต้น คนมากมาย
พลวงมาลัย กายกองอยู่ ตรองดูเอา

ตะเคียนทอง เลียดทองฟ้า นภาภาศ
มีอำนาจ ประหลาดสิ้น คนคิดเล่า
ศรีทธาธา หรือโมหะ นะคนเรา
นั่งคุกเข่า ฝ่าตะเคียน เพียรกันจริง

นั่งติดขัดเขียน เฝ้าเวียนนิก เฝ้าตรองตรึก ศึกษาไป ในทุกสิ่ง
ไอคิดเขียน เขียนเหลือ น้าเป๋อจริง ที่รู้จริง ทั้งหลายดี ไอคิดนั้น

เรื่องลุ่มหลง คงไม่ดี มีแต่โทษ เรื่องประโยชน์ ทดหาย ไม่สร้างสรรค์
ตรรกะป๋อย ขวดยจริงหนา อย่างทำกัน ทรัพย์ ปัญหามาก ลำบากนัก

เปลี่ยนลุ่มหลง คงไว้ที่ศรัทธา ลำบากหนา ถ้าทำได้ ให้ประจักษ์
กุศลเขียน เขียนความดี นี้พร้อมพริก อุปสรรค จักข้ามได้ ไม่คู่คู้

สั่งลับ จับไม่ได้ ให้คิดนั้น อันต้อจัน มั่นใจได้ ไม่ลบหลู่
เหตุผล ไซ้ ไซ้มง่าย ไตร่ตรองดู ใช้ความรู้ คู่ปัญญา มาประเมิน

ใครอยากเชื่อ เชื่อไปเถิด ถ้าเกิดผล ต่างต้อตน คนต่างใจ ไม่ขัดเงิน
คิด ได้ดี ดีทวนคืน ชื่นเหลือเกิน จะเพ็ดเพลิน เงินทุกข้เศร้า เราทำเอง



โกวิท ธีรวิโรจน์

วัดเทียมเกวียนหนึ่งเวียนผ่านป่าดิบ เห็นต้นสูงลิบคือแคนพื้นบ้านนาน

ตะเคียนทองป้องเรือมลายาฉาน ชูกิ่งก้านแปล้าตรงคงอยู่ไพร

เมฆทะมึนมาพร้อมแสงแปดบ่า คำรามฟ้าพาดครึ้นพื้นลั่นไหว

กึ่งร่องกราดขาดเปลือกต้นหม่นทางใหม่ มินานเกินไปเปลือกใหม่เคลือบปิดแทน

คราพลัดตอกไขยหอมกล่อมไพรสนิท หลากผู้คนค้นหาเห็นสูงสุดแดน

พราดตอกเหว็องร่องหล่นกล่นดินแดน นวลกระจำงแม่นลาดพรมสะอาดตา

พลมิปีกคู่ตุงยามยามต้องลม เมื่อเหมาะสมหลุดปลิวลี้ลลอยฟ้า

หม่นพลิวไปไกลต้นแล้วหล่นมา รอลวดงอกเงยอยู่มากมาย

เนื้อไม้ดีเหมาะก่อสร้างบ้านเรือแข่ง ทั้งแข็งแกร่งทำเค็วองมีอได้หลากหลาย

เป็นสมุนไพรแก้ท้องร่วงปวดฟันคลาย เจริญอบดมหายกำเดาไหลหยุดทันที



กุศล คำเพราะ

ตามตำนานคนโบราณเขาเล่าว่า ในพณมณีพิลาสอยู่อาศัย
 ตั้งสถิตอยู่ต้นไม้ในพงไพร กับพรรณไม้ที่ชื่อ "ตะเคียนทอง"
 ให้สังเกตว่าพื้นป่าสะอาดนัก วิญญาณเจ้าออกหาหยกให้สยง
 บางคนบอกเห็นหญิงสาวงามโฉม ใครเห็นต้องขนลุกพองสยงไป
 ตะเคียนทองมีเนื้อไม้วิเศษนัก เหนียวแน่นจักทำที่ปักอยู่อาศัย
 ทำเฟอร์นิเจอร์เครื่องใช้และเรือพาย เรือเล็กใหญ่ก็คงใช้ได้เหมือนกัน
 จากต้นไม้งดงามเป็นเรือลำน้อยใหญ่ แม่นางไม้อาศัยในไพรสันต์
 ในต้นไม้อะเคียนทองชั่ววันจันทร์ ครั้นตัดฟันทำเป็นเรือจึงตามมา
 ยาวจึงสอนให้ลงเรือตรงด้านข้าง อย่างเหยียบย่างตรงหัวเรือนะลูกหนา
 หมั่นกราบไหว้ถวายมาลัยบอญนา วิญญาณเจ้าปรกษาให้ปลอดภัย
 เราจึงเชิดดวงวิญญาณอยู่หัวเรือ ไม่ยากเหลือไหวหัวเรือให้สยงได้
 บางครั้งมีขลุ่ยขลุ่ยแบบไทยไทย ได้กระหองแถมมอบให้ไปพร้อมกัน
 ละไมลืมหอกกาฉบับใหม่ไทย พวงมาลัยแพร7สีมอบให้ท่าน
 แถมนำอบแด่พระพรมไปด้วยกัน "แม่ย่านาง"นี้ผู้ผูกพัน"ตะเคียนทอง"



อลังพร แสงทอง

ตะเคียนทองเรืองดยองเล่าสื่อมา

คุยกันว่า ไปฉีรตที่ข้างเสา

เห็นหญิงสาวในชุด ไทยออกมาแล้ว

ต่อว่าเอาใจเจ้าทำเช่นนี้

สุดตกใจจนลนทาเพื่อนเพื่อน

พูดเลอะเลือนร่ำร่ำพร่ำเพ้อ

ต้องปลดปล่อยไม่ร้ายแรงถึงชีวิต

ทำพิธีไหว้สาขมาเถอ

ไม้ตะเคียนแข็งแกร่งทนทานนาน ใช้สร้างบ้านเพอรินเอรังงามเสมอ

ชุดเป็นเรือพายแข่งขันวันน้ำเอ่อ บนบานพ่อฟ้าตะเคียนเพียรนำชัย

นิยมปลูกตะเคียนทองในสวนป่า มากคุณค่าสมุนไพรเป็นไม้ใหญ่

ให้ร่มเงาช่วยบังแดดไม่ผัดใบ อดคาร์บอนไดออกไซด์ได้อย่างดี

เปลือกตะเคียนช่วยห้ามเลือดสมานแผล ยังใช้แก้เหงื่ออกอึกเสบปวดฟัน

ฆ่าเชื้อโรคในปากปากดี ไม้ตะเคียนนี้มีคุณล้ำค่าเอ๋ย



ดองพร เดชกุลทอง



ต้นตะเคียนเฮี้ยนแม่คนแก่บอก
เพราะโดนหลอกจนหัวโกร๋นโหล่นให้เหิน
ตอนเดินผ่านต้นตะเคียนตอนพลบเย็น
นางตะเคียนโผล่มาล่อล่อนเป็นประจำ

คนแก่แก่เล่าให้พวกเด็กเด็ก
ที่ตลิ่งเล็กไม่รู้อะไรด้วยใจงำ
หาญไม่เด็กฟังใจแฉะกินน้ำ
ไปเล่าต่อกันกรรมกันต่อไป

เรื่องจริงคืออะไร ใครจะรู้
เด็กก็ดูแฉะจำคำคนแก่ไหน
เพราะเด็กเดินผ่านต้นตะเคียนทีไร
ก็หวั่นใจว่า จะเป็นนางตะเคียน

ฉันตัวฉันนั้นพบประสบแท้
เพียงแต่โดนกับเพื่อนฉันมันไม่เพื่อน
ไปเจอเจอหญิงสาวออกมาจากเธอเย็น
เกือบต้องเปลี่ยนทรงผมใหม่ให้โล้นเกรียน

เกิดจากที่เล่นไฟกันแล้วมันตึก
เพื่อนมันนึกอยากชิงของของกันเหียน
พอลองไปเห็นโค่นเธอเอาที่เตียง
เพื่อนเลยเวียนชิงของต้องลงโค่น

เธอต้นนั้นมันมีน้ำมันตึก ไร้ของตึก ไม่มีใครรู้ใคร ไปไหน
ปรากฏเป็นไม้ตะเคียนเย็นหนาวโพสน เพื่อนเลยโดนตีที่เห็นผีโผล่มา

หน้าก็ขีตตึกก็ขึ้นและพริ้นพริ้ง ตกตะลึงพริ้วร้องว่าผีพิศา
มีผมยาวออกมาจากเธอชิงของนา ทุกคนฮาแต่หาใคร ได้หลับนอน
แต่ที่รู้เรื่องจริงยังไม้ตะเคียน สร้างบ้านเย็นสร้างเรือด้วยสอยสอย
มีเนื้อไม้ที่ดีมากทำเฟอร์นิเจอร์ ขอนสอยงามล้ำค่าราคางาม



อานนท์ ศรีวิสูตร

ปารมรินขึ้นสู่มธุรมใหญ่ ทลายหลากไม้เบญจพรรณนั้นค่าคู่
ตะเคียนทองขึ้นเคียงเพียงยางยูง มองเห็นฝูงลิงค่างพร้อมบ้างไพร

อุทยานร้องแฉ่งแนวชายป่า ร้องเรียกหาคู่เรียงส่งเสียงใส
ป่า ไม่ใช่ชีวิตจิตใจ รักษา ได้ตั้งชื่อว่าอานนท์

ตะเคียนทองยืนต้นคนเกรงขาม ก็ด้วยความหวาดกลัวต่อเสียงแว่ว
เป็นที่อยู่บาง ไม่ที่ล้ำค่า คอยเฝ้าแน่นเข้าสิงจริงหรือไร

เป็นไม้ใหญ่สมุนไพรให้คุณค่า อยู่ในป่าเป็นต้นน้ำลำธารใส
เป็นต้นไม้ยืนต้นไม่ผลัดใบ เปลือกแก่นให้แข็งแรงแกร่งเหลือทน

ดอกช่อเหลืองแตกงามตามปลายกิ่ง หอมเสียงจริงกลีบเห็นนุ่มเป็นขน
ยามเมื่อดอกส่งกลิ่นปลิวไปตามลม แดนขึ้นชมไม่มีค่าน้ำตาใจ

เปลือกต้นแก่นใช้เป็นยารักษาโรค นำมาไขกลากแผลแก้พิษ
คุณประโยชน์มากล้ำสมุนไพร ปศุภเอาไว้เป็นป่า

ไม่เห็นแฉ่งหนานพศุภบ้านดอย ตู้อย่างดีทำได้อย่างที่ฝัน
ตะเคียนงามใช้ได้ถาวรพัน ตู้อีกนพศุภเป็นป่าพาสุขใจ



อัญชลี ณ เชียงใหม่

ให้ขยาย ไม้ขนาดใหญ่ในป่าดิบ
สูงลิ่วลิบเสียดฟ้าหน้าเกรงขาม
ยอดแน่นทึบทรงพุ่มคลุมต้นงาม
แต่เมื่อยามเดินผ่านไม่หาญมอง

คือตะเคียนไม้สูงใหญ่ใบดาดก
ในป่ารกในเมืงริมบึงหนอง
ตามริ้วบ้านปลูกเป็นแนวแถวริมคลอง
ในทุกภาคของเมืงไทยปลูกได้ดี

เนื้อไม้มีสีน้ำตาลปนสีเหลือง ธรรมชาติของตะเคียนทองไม่เลื้อยไต่
เนื้อละเอียดแข็งเหนียวหนักช้ำเงาดี เป็นไม้ที่มีคุณค่าอันนิยม

ดอกตะเคียนไม่เคยเห็นเป็นเช่นไร ตามง่ามใบดกชูช่อดอกลม
ดอกดกมาช่องามกรามีนาคม มีสีเหลืองอมน้ำตาลบานหอมดี

ประโยชน์นั้นมีมากจากเนื้อไม้ ที่หนาทนช้ำเงาได้ไม่ตะเคียนนี้
จึงนำมาทำเฟอร์นิเจอร์เงาเงาดี ก็ยังมิใช่สร้างบ้านงานอุปกรณ์ครัวมี



จรูญพร สุวรรณปากแพรง